

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут
природокористування та гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОК 19 Історія української філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Шаkun Н.В., к.філос.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2 рік навчання / 4 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Шаkun Наталія Валеріївна, зав. кафедри філософії і суспільних наук, к.філос.н., доцент
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-shakun-n/
Контакти викладача	shakunn@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. В умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій, війни та кризи ідентичності, звернення до філософської спадщини України набуває особливого значення. Воно є не лише актом пізнання минулого, а й необхідним інструментом осмислення сучасності та побудови майбутнього. Українська філософія виступає своєрідним дзеркалом духовного розвитку нації, її прагнення до свободи, гідності, справедливості та істини. Через вивчення історії української філософської думки студенти мають змогу усвідомити глибинні витоки національної культури, світоглядні орієнтири, що формувалися у взаємодії з європейською інтелектуальною традицією, але водночас зберігали власну ідентичність і самобутність. Знайомство з творчістю українських філософів – від мислителів Київської Русі до діячів ХІХ–ХХ століть і сучасних філософських шкіл – відкриває можливість зрозуміти, як формувалися національні ідеї, як осмислювалися питання свободи, моральної відповідальності, духовності та єдності. Це не лише сприяє збагаченню інтелектуального досвіду, а й формує вміння критично оцінювати суспільні процеси, розрізняти справжні цінності від поверхневих і тимчасових явищ.

Дисципліна складається з чотирьох модулів: «Джерела української філософської традиції: від міфу до християнства», «Гуманізм, освіта і релігія в ранньомодерній українській філософії», «Українська філософія модерної доби: між традицією і націєтворенням», «Українська філософія ХХ–ХХІ століть: ідеологія, спротив, саморефлексія».

3. Мета та завдання курсу. Метою вивчення дисципліни є формування цілісного уявлення про розвиток української філософської думки, ознайомлення здобувачів вищої освіти з провідними постатями та ідеями української філософії, а також розкриття специфіки національної філософської ідентичності через поняття «філософії серця», антропоцентризму та практичного спрямування мислення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- Забезпечити опанування студентами навичок самостійної роботи з філософськими джерелами, критичного осмислення основних етапів розвитку української філософської думки та вміння застосовувати набуті знання в аналітичній діяльності.
- Навчити студентів обґрунтовано аналізувати філософські концепції, порівнювати різні інтерпретації, формулювати власні висновки та здійснювати рефлексію щодо власних поглядів.
- Сприяти усвідомленню взаємозв'язку української філософії зі світовими духовними традиціями, формуванню толерантного ставлення до різних філософських і культурних систем.
- Розкрити роль філософії у духовному житті суспільства, її значення для формування моральних, світоглядних і культурних орієнтирів людини.
- Забезпечити знання про розвиток основних філософських учень в Україні, ознайомити з діяльністю провідних українських мислителів та їхнім внеском у національну і світову філософську традицію.
- Формувати вміння критично інтерпретувати філософські тексти, виявляти їх соціокультурний, етичний і політичний контекст.
- Сприяти формуванню розуміння національної самобутності української філософії та її впливу на розвиток світової духовної культури.
- Ознайомити студентів з актуальними проблемами та напрямками сучасної української філософії, показати її роль у формуванні сучасної гуманітарної думки.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК2 Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями

ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК11 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК1 Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури

СК3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків

СК4 Усвідомлення особливостей і місця вітчизняної інтелектуально-філософської традиції у світовій.

4. Результати навчання. Здобувач має досягти або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН) передбачені освітньою програмою:

ПРН1 Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.

ПРН3 Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.

ПРН4 Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН6 Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен **знати**:

- основні етапи розвитку філософської думки в Україні від давніх часів до сучасності;
- ключові ідеї, поняття та концепції, що формували українську філософську традицію;
- визначних представників української філософії та їхній внесок у національну й світову інтелектуальну спадщину;
- особливості філософської думки в контексті української культури, релігії, освіти та політичних трансформацій;
- джерела і специфіку української філософської ідентичності (зокрема, філософія серця, антропоцентризм, ідеї свободи та гідності);
- взаємозв'язок української філософії з європейськими філософськими традиціями;
- історичні умови формування філософських шкіл, осередків і напрямів на українських землях.

ЗВО повинен **вміти**:

- аналізувати філософські тексти українських мислителів у їхньому історико-культурному контексті;
- визначати ключові ідеї, аргументи та концепти в творах представників української філософської традиції;
- порівнювати філософські підходи різних періодів, шкіл і авторів на українському ґрунті;
- формулювати власну позицію щодо філософських проблем, що розглядалися в межах української філософії;
- застосовувати інструменти критичного мислення до оцінки історико-філософських явищ;
- аргументовано висловлюватися з питань національної ідентичності, духовності, свободи, моралі в українському філософському контексті;
- рефлексувати власні світоглядні орієнтири у взаємодії з українською філософською спадщиною.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисциплін «Історії української суспільно-політичної думки», «Філософська антропологія», «Філософія Давнього світу», «Філософія Середньовіччя та Відродження», «Філософія Нового часу».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	34
Семінарські (практичні) заняття	26
Самостійна робота	120
Індивідуальне завдання	контрольна робота
Всього кредитів (годин)	6 (180 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Джерела української філософської традиції: від міфу до християнства

Тема 1. Українська філософія у контексті національної культури

Нація і національна культура. Етногенез і націостворення українців. Джерела і складові української культури. Дві концепції історії філософії. Філософські традиції та їх різновиди. Компаративна філософія. Поняття національної філософії. Українська філософія як основа національного самоусвідомлення. Предмет, мета, завдання навчальної дисципліни «Історія української філософії».

Тема 2. Міфологічна свідомість праукраїнців як підґрунтя вітчизняної філософії

Міфосвідомість як тип суспільної свідомості. Особливості первісного мислення. Міфологічні уявлення мисливців пізнього палеоліту. Релігійно-міфологічні уявлення давніх землеробів (носіїв культури Трипілля). Міфологічні уявлення, вірування і форми культури давніх індоєвропейців, розселених в українських степах. Міфологічний світ скотарів-номадів. Міфологічний світ давніх слов'ян. Архетип як акумуляція соціального досвіду.

Тема 3 Антична філософія на українських землях

Взаємодія грецької культури та філософії з місцевими традиціями Північного Причорномор'я. Основні філософські школи, представлені в античних колоніях (Ольвія, Пантікапей, Херсонес). Антична космологія, етика і політична думка в контексті українських земель: філософські погляди Анахарсіса, Сфера, Біона Борисфеніта. Значення античної філософської спадщини для формування подальшої української інтелектуальної традиції.

Тема 4. Філософська думка в Україні у XI-XIV ст.

Суспільно-політичні, економічні, культурні передумови виникнення і формування філософської думки. Джерела філософських ідей Русі і їх вплив на світогляд, суспільну свідомість народу. Перекладні джерела. Оригінальні джерела. Спосіб буття філософії і її розуміння у давньоруській культурі. Образ філософа. Пізнавальні, натурфілософські, космогонічні і космологічні концепти. Уявлення про сенс буття, добро і зло, долю. Давньоруська антропологія. Пошуки моральної довершеності у християнському вченні. Естетичні ідеали Русі. Концепти мистецтва і суті прекрасного. Образ історії і сприйняття часу. Уявлення про суспільство (влада-церква-людина). Характерні особливості філософської культури Давньої Русі.

Змістовий модуль 2. Гуманізм, освіта і релігія в ранньомодерній українській філософії

Тема 5. Ренесансний гуманізм та особливості духовно-культурного розвитку в Україні наприкінці XVI – на початку XVII ст.

Становлення гуманізму. Бог і природа. Проблема людини. Морально-етичні погляди. Роздуми про державу. Історіософська проблематика. Ідеї громадянського гуманізму. Острозький культурно-освітній центр. Особливості світогляду книжників Острозького культурно-освітнього осередку. Філософські основи концепції старослов'янської мови в острозьких книжників. Значення самопізнання у процесі духовного становлення людини. Острозька релігійно-полемічна література. Ренесансно-гуманістичні ідеї у Острозі.

Тема 6. Братства і їх роль у соціальному, культурному, релігійному житті українського народу

Реформаційна спрямованість ідеології і суспільно-політичної діяльності братств. Ставлення діячів братств до духовних здобутків княжої доби, східної патристики і західної вченості. Проблеми самопізнання у творі Ісайї Копинського «Алфавіт духовний». Київське братство і його значення у розвитку гуманістичних ідей в Україні. Творчість Кирила Транквіліона-Шевченка, Мелетія Смотрицького і Касіяна Саковича. Науковий гурток друкарні Києво-Печерської лаври.

Тема 7. Філософія у Києво-Могилянській академії

Роль Києво-Могилянської академії у розвитку української філософії і культури. Онтологія і натурфілософія. Розуміння людини. Проблема пізнання. Етика і політика. Філософські погляди Інокентія Гізеля. Йоасаф Кроковський та його філософські курси. Філософські погляди Стефана Яворського. Феодан Прокопович як філософ. Філософські погляди Михайла Козачинського. Філософські курси Стефана Калиновського. Філософська спадщина Сильвестра Кулябки.

Картезіанство в Києво-Могилянській академії. Григорій Щербацький. Філософські погляди Григорія Кониського. Просвітництво та Києво-Могилянська академія.

Тема 8. Філософська думка в Чернігівському культурному осередку

Формування Чернігівського культурного осередку та його особливості «Популярна філософія» Лазаря Барановича Філософські ідеї у творчості Іоанікія Галятівського. Релігійно-філософські ідеї в творах Дмитра Туптала. Адам Зернікау і його трактат «Про сходження Святого Духа від єдиного Отця». Філософські ідеї Іоанна Максимовича.

Тема 9. Філософія Г. Сковороди: натурфілософія, гносеологія, антропологія

Діалогізм і символізм як визначальні ознаки філософії Сковороди. Учення Сковороди про дві натури і три світи. Гносеологічні погляди Сковороди і їх зв'язок із морально-етичною проблематикою. Суспільно-культурний контекст філософії Сковороди. Особливості творчості. Філософські рефлексії в художніх творах. Вчення про три світи та дві натури. Історія філософії України. Особливості трактування Сковородою проблем пізнання. Антропологія й вчення про сродну працю.

Змістовий модуль 3. Українська філософія модерної доби: між традицією і націєтворенням

Тема 10. Український романтизм: світогляд і філософія

Сутність романтизму, умови і специфіка його розвитку в Україні. Німецький романтизм та світоглядні засади українського романтизму. Елементи романтизму в Україні другої половини XIX ст. Філософські орієнтири «Руської трійці». Українські візії у творчості Миколи Гоголя. Світоглядні засади діячів Кирило-Мефодіївського братства. «Книги буття українського народу». Історіософія Миколи Костомарова. Історіософія Пантелеймона Куліша: від романтизму до позитивізму. Філософські аспекти творчості Олександра Потебні.

Тема 11. Духовно-академічна філософія XIX – початку XX ст.

Феномен духовно-академічної філософії. Інокентій (І. Борисов) як фундатор парадигмальних засад духовно-академічної філософії. І. Сковрцов – перший професор філософії Київської духовної академії Логіко-гносеологічні засади філософії В. Карпова Спекулятивно-психологічні засади філософії П. Авсенєва. Шеллінгіанські мотиви у творчості Й. Міхневича Філософський теїзм П.Ліницького Метафізика П. Кудрявцева.

Тема 12. Університетська філософія. Основні напрями філософської думки в Україні XIX- початку XX ст.

Витоки університетської філософії в Україні: історичний та культурний контекст. Роль Харківського університету у розвитку філософської освіти. Київський університет Святого Володимира як осередок філософської думки. Становлення університетської освіти і науки. Позитивізм Володимира Лесевича: наука, логіка, емпіризм. Микола Грот і концепція монодуалізму: синтез матеріального і духовного. Критика антропологічного матеріалізму. Памфіл Юркевич та його «філософія серця». Взаємодія української філософії з європейською традицією.

Тема 13. Філософські ідеї в українській літературі і публіцистиці другої половини XIX – початку XX ст.

Соціально-філософські орієнтації громадівців і поступовців. Філософія громадівства М. Драгоманова. Філософія поступу І. Франка. Філософія права Б. Кістяківського. Філософський світ ідей В. Вернадського Націоналізм Д. Донцова. Історіософія В. Липинського.

Змістовий модуль 4. Українська філософія XX–XXI століть: ідеологія, спротив, саморефлексія

Тема 14. Українська філософська думка у 1920-30-ті роки XX ст.

Розвиток української філософської думки в УСРР, на західноукраїнських землях і за кордоном. Викладання філософських дисциплін і розвиток філософської думки у навчальних закладах, наукових установах і товариствах УСРР. Основні галузі і напрями розвитку філософської думки в УСРР. Внесок українських мислителів у розвиток філософії культури. Специфіка радянського марксизму. «Філософська ситуація» в радянській Україні періоду українізації Репресії 30-х рр. XX ст. і деградація філософської культури.

Тема 15. Філософська думка 60–80-х рр. XX ст. в умовах радянської ідеології

Політичний, ідеологічний та інтелектуально-культурний контексти. Методологічні зауваження. Логіка і семантика. Діалектичний та історичний матеріалізм. Радянський марксизм на українських землях. Філософія в радянській Україні в післявоєнний та постсталінський період.

Тема 16. Філософські орієнтири в українській літературі XX ст.

Екзистенційні мотиви в українській прозі та поезії XX ст.. Сене життя, самотності, свободи, вибору на прикладі творів Василя Стуса, Валер'яна Підмогильного, Ліни Костенко. Національна ідентичність і філософія історії в літературі доби «Розстріляного відродження». Осмислення історичного процесу, долі народу, філософії культури у творчості М. Хвильового, М. Куліша. Філософія буття і природи в українському поетичному модернізмі (О. Олесь, Б.-І. Антонича). Філософія спротиву і внутрішньої свободи в літературі дисидентів (етичні та екзистенційні засади опору системі у творах І. Світличного, Є. Сверстюка, В. Симоненка). Постмодерністські філософські пошуки в літературі кінця XX ст. (іронія, деконструкція, інтертекстуальність, гра з ідеями в творчості Ю. Андруховича, О. Забужко).

Тема 17. Українська філософська думка 90-х років XX – початку XXI ст.: проблеми і перспективи

Суспільно-політичні передумови розвитку філософії. Ключові проблеми української філософії 1990-х-поч. 2000-х. Деконструкція радянського філософського спадку. Переклад філософських творів. Дослідження з історії західної і світової філософії. Філософія культури та гуманізму. Роль міждисциплінарних досліджень, цифрової гуманітаристики, екофілософії, а також філософії війни й миру. Аналітична та гуманістична функції філософії в Україні в умовах сучасних викликів. Перспективи розвитку української філософії.

Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Прак.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. ДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ: ВІД МІФУ ДО ХРИСТІАНСТВА					
1	Українська філософія у контексті національної культури	10	2	2	6
2	Міфологічна свідомість праукраїнців як підґрунтя вітчизняної філософії	10	2	2	6
3	Антична філософія на українських землях	10	2	2	6
4	Філософська думка в Україні у XI-XIV ст.	10	2	2	6
	Разом за змістовим модулем 1	40	8	8	24
Змістовий модуль 2. ГУМАНІЗМ, ОСВІТА І РЕЛІГІЯ В РАННЬОМОДЕРНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ					
5	Ренесансний гуманізм та особливості духовно-культурного розвитку в Україні наприкінці XVI – на початку XVII ст.	11	2	2	7

6	Братства і їх роль у соціальному, культурному, релігійному житті українського народу	12	2		10
7	Філософія у Києво-Могилянській академії	11	2	2	7
8	Філософська думка в Чернігівському культурному осередку	12	2		10
9	Філософія Г. Сковороди: натурфілософія, гносеологія, антропологія	11	2	2	7
	Разом за змістовим модулем 2	57	10	6	41
Змістовий модуль 3. УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ МОДЕРНОЇ ДОБИ: МІЖ ТРАДИЦІЄЮ І НАЦІЄТВОРЕННЯМ					
10	Український романтизм: світогляд і філософія	11	2	2	7
11	Духовно-академічна філософія XIX – початку XX ст.:	10	2	1	7
12	Університетська філософія. Основні напрями філософської думки в Україні XIX – початку XX ст.	10	2	1	7
13	Філософські ідеї в українській літературі і публіцистиці другої пол. XIX – початку XX ст.	10	2	2	6
	Разом за змістовим модулем 3	41	8	6	27
Змістовий модуль 4. УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ XX-XXI СТОЛІТЬ: ІДЕОЛОГІЯ, СПРОТИВ, САМОРЕФЛЕКСІЯ					
14	Українська філософська думка у 1920-30-ті роки XX ст.	10	2	2	6
15	Філософська думка 60–80-х рр. XX ст. в умовах радянської ідеології	10	2	2	6
16	Філософські орієнтири в українській літературі XX ст.	12	2		10
17	Українська філософська думка 90-х років XX – початку XXI ст.: проблеми і перспективи	10	2	2	6
	Разом за змістовим модулем 4	42	8	6	28
	Всього годин	180	34	26	120

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8 балів, 3 теоретичне питання – до 9 балів). У 7-8 (7-9) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Вимоги до контрольної роботи	Контрольна робота – це самостійна творча робота із запропонованої викладачем переліку тем для самостійного вибору здобувачами вищої освіти та виконується як позааудиторна робота. Завдяки контрольній роботі перевіряється рівень самостійного мислення здобувача вищої освіти, його вміння обробляти та аналізувати матеріал, робити узагальнюючі висновки, практично застосовувати знання, здобуті в процесі навчання. Контрольна робота не може бути викладом чи переказуванням чужих думок, адже має відображати власну авторську позицію. Власну думку здобувач вищої освіти аргументує шляхом викладу аргументів, підбору прикладів, аналогій, проведення паралелей. Загальна максимальна кількість балів за контрольну роботу – 10. 10 балів – робота відзначається глибоким авторським осмисленням проблеми, чіткою позицією та високим рівнем теоретичної аргументації. Продemonстровано системне бачення предмета, коректне використання філософських термінів, опору

	на історико-філософську традицію. Тема розкрита повно, логічно та завершено. 9 балів – є чітка авторська позиція й добрий рівень розкриття проблеми. Теоретичні зв'язки подані в основному коректно, аргументація переконлива, використано відповідну термінологію. Незначні неточності не впливають на загальне враження. 8 балів – тема в цілому розкрита, наявне авторське бачення, однак аналіз місцями поверховий або непослідовний. Аргументація коректна, але бракує глибини. Мова і структура зрозумілі, можливі дрібні стилістичні недоліки. 7 балів – робота демонструє розуміння проблеми, проте власна позиція або аргументація подані фрагментарно. Є описовість без глибокого аналізу. Термінологія частково використана неправильно. Структура логічна, але не завжди витримана. 6 балів – тема розкрита частково, автор виявляє обмежене розуміння проблеми. Власна думка сформульована слабо, аргументація недостатня. Теоретичний апарат використано частково, структура нечітка або фрагментарна. 5 балів – робота відображає загальне уявлення про тему, але містить суттєві теоретичні прогалини. Авторська позиція нечітка або відсутня. Виклад реферативний, аналітичність слабка. Термінологія використана поверхово або з помилками. 4 бали – робота формально відповідає темі, але має низький рівень змісту, відсутню аргументацію й слабе теоретичне осмислення. Виклад непослідовний, порушена логіка, наявні термінологічні неточності. 3 бали – робота не розкриває тему або робить це поверхово. Відсутня аргументація, неправильне використання термінів, логічні помилки, слабка структура тексту. 2 бали – робота фрагментарна, без аналізу чи авторської позиції. Виклад плутаний, численні логічні та фактологічні помилки. Є формальна спроба виконання завдання. 1 бал – текст не має змістовної цінності: набір непов'язаних тверджень або неправильне розуміння теми. Відсутні теоретичні орієнтири, логіка й аргументи. 0 балів – робота відсутня або не має відношення до теми (плагіат, копіювання з чужих джерел, порожній чи нерелевантний текст). Такий вид роботи кожен студент може виконати один раз протягом семестру.
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 8 балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 5 балів; доповнення – до 3 балів; запитання – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 65. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 5 балів – ЗВО повністю підготовлений до заняття, вільно

	орієнтується в теоретичному матеріалі, демонструє глибоке розуміння теми, активно бере участь у дискусії, наводить власні приклади, аргументовано висловлює позицію, коректно використовує філософську термінологію. 4 бали – підготовка добра, відповіді в цілому правильні, але місцями неповні або поверхові. Є участь у дискусії, проте аргументація не завжди послідовна. Використання термінології переважно коректне. 3 бали – ЗВО ознайомився з темою, але демонструє лише загальне розуміння проблеми. Відповіді частково неповні або фрагментарні, активність на занятті помірна, аргументація слабка. 2 бали – недостатня підготовка до семінару, поверхнєве володіння матеріалом, участь у дискусії мінімальна або пасивна. Відповіді неточні, приклади відсутні. 1 бал – ЗВО не продемонстрував знань із теми, не підготувався до заняття або не відповідав під час семінару. 0 балів – відвідування відсутнє, завдання не виконане.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Джерела української філософської традиції: від міфу до християнства		0...15
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...5
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...5

3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...5
Змістовий модуль 2. Гуманізм, освіта і релігія в ранньомодерній українській філософії		0...20
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...5
5	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...5
6	Робота на 6-му семінарському (практичному) занятті	0...5
7	Робота на 7-му семінарському (практичному) занятті	0...5
Змістовий модуль 3. Українська філософія модерної доби: між традицією і націєтворенням		0...15
8	Робота на 8-му семінарському (практичному) занятті	0...5
9	Робота на 9-му семінарському (практичному) занятті	0...5
10	Робота на 10-му семінарському (практичному) занятті	0...5
Змістовий модуль 4. Українська філософія XX–XXI століть: ідеологія, спротив, саморефлексія		0...15
11	Робота на 11-му семінарському (практичному) занятті	0...5
12	Робота на 12-му семінарському (практичному) занятті	0...5
13	Робота на 13-му семінарському (практичному) занятті	0...5
Контрольна робота		0...10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцзв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольних (КР) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Бойченко І.В. Філософія незалежної України: витоки, напрями, представники: Монографія. / І.В. Бойченко. К.: Промінь, 2013. 376 с.
2. Горський, В.С. Історія української філософії: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський, К. В. Кислюк. К. : Либідь, 2004. 488 с.

3. Історія української філософії: Підручник. К.: Академвидав, 2008. 624 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirka/Istoriia_ukrainskoi_filosofii/
4. Історія української філософії. Хрестоматія: у 2-х томах. Том другий. Видання друге, перероблене та доповнене / укладач Андрій Бурий. Дрогобич: Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. 541 с.
5. Йосипенко О. М. Філософія в сучасній Україні: проблеми конституювання поля / Оксана Йосипенко, Сергій Йосипенко. *Ідеологія і політика*. 2022. №1 (20). С. 164-180. <https://doi.org/10.36169/2227-6068.2022.01.00004>
6. Кралюк П. Острозька академія в філософській культурі України [Текст] : монографія / П. М. Кралюк, І. Д. Пасічник, М. М. Якубович ; Нац. ун-т «Остроз. акад.». - Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2014. 481 с.
7. Паславський І.В. 3 історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI – першій третині XVII ст. URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult248.htm>
8. Пастушенко Л. А. Філософська думка в Україні. Навч.-метод. посібн. К.: НаУКМА, 2025. 127 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8bf08118-9fd8-4fe5-b443-ae69225e2fb9/content>
9. Розвиток філософської думки в Україні [Текст] : навч. посіб. / [Ю. М. Вільчинський та ін.] ; за ред. проф. Юрія Вільчинського ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Ін-т приклад. та проф. етики. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : КНЕУ, 2014. 327 с.
10. Руденко С. В. Сучасні методологічні концепції дослідження історії української філософії : монографія / С. В. Руденко. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 279 с.
11. Сковорода Г. Алфавіт. Повна академічна збірка творів. За редакцією Л. Ушкалова. Едмонтон-Торонто: Видавництво Канадського інституту українських студій, 2011. С. 645–728.
12. Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / КНУТШ ; [відп. ред. : А. Є. Конверський, Л. О. Шашкова]. Київ : Київський університет, 2011. 304 с.
13. Шакур Н. Вивчення української філософії як чинник творення національної культури. *ScienceRise*. 2016. № 9(1). С. 48-52.
14. Шакур Н.В. Методологія соціогуманітарного пізнання крізь призму української філософії. *Журнал «Перспективи. Соціально-політичний журнал»*. № 3, 2025. С.55-63. URL: http://perspektyvy.pdpu.od.ua/3_2025/10.pdf
15. Шакур Н.В., Ольховик М.В. Аристотелівський «праксис» і українська філософія дії в умовах війни. *Культурологічний альманах*. 2025. (3), 236–241.
16. Шевченко В.І. Українська філософія в системі українознавства : Теорет.- метод. комент. до курсу філос. у вищ. навч. закл. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 240 с.
17. Шеремета О. Радянські дослідження філософської думки України: ідеологічний та адміністративний контекст дослідницьких стратегій. *Філософська думка*. 2013, № 1. С. 90-102.
18. Minakov M., Kasianov G., Rojansky M. From "the Ukraine" to Ukraine. A Contemporary History, 1991-2021. Stuttgart: Verlag, 2021.
19. Rudenko S., Yosypenko S. National Philosophy as a Subject of Comparative Research. *Sententiae*, 2018, 37:1, p. 120 – 129. <https://doi.org/10.22240/sent37.01.120>.
20. Kulyk O. WHAT IS UKRAINIAN PHILOSOPHY? *Visnyk of the Lviv University. Series Philos.-Political Studies*. 2022. Issue 44, p. 71–76.

Інформаційні ресурси.

1. Історія філософської думки в Україні. Пишемо історію. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uKjhhq_2BN0
2. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
3. Філософський факультет КНУ імені Тараса Шевченка. URL: <http://philosophy.kiev.ua/>
4. Інтернет-версія культурологічного часопису «І». <http://www.ji.lviv.ua/index.htm>
5. Сайт «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст.: першоджерела та інтерпретації (електронна бібліотека давньої української літератури та розвідок з політології). URL: <http://litopys.org.ua>

6. Система дистанційного навчання moodle НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Історія української філософії». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8672>
7. «Чтиво» – вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури. URL: <https://chtyvo.org.ua/>.
8. Офіційний сайт міжнародної організації «Новий Акрополь». URL: <https://www.acropolis.or>